12.11.2021

Puolustusvaliokunnalle

Eduskunta 12.11.2021

U 48/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi

Yksikön johtaja Sara Kajander, Puolustusministeriö

Yleistä

Puolustusvaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä kirjallista lausuntoa koskien valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi.

Ehdotus energiatehokkuusdirektiivin uudistamiseksi ei ole puolustusministeriön hallinnonalan kannalta ongelmaton ja siihen sisältyy osa-alueita, joiden jatkovalmistelussa ja Suomen kantoja tarkennettaessa puolustusministeriön näkee tarpeelliseksi huomioida maanpuolustuksen tarpeet.

Puolustusministeriön kanta

Puolustusministeriö pitää hyvänä, että pitkän aikavälin ilmastotoimista sovitaan siten, että EU:n hiilineutraalisuus saavutetaan ennen vuotta 2050. EU:n 55-valmiuspaketin mukainen vuodelle 2030 asetettu vähintään 55% ilmastotavoite ja toimintaa ohjaava säädöskehys tukevat tätä. Puolustusministeriön hallinnonala on osana valtioneuvostoa sitoutunut kansallisiin ilmastotavoitteisiin ja niiden edistämiseen toiminnassaan, kuitenkin siten, ettei kansallinen turvallisuus heikkene. Puolustusvoimat seuraa ja raportoi toimintansa energiankulutusta ja ilmastovaikutuksia, sekä suunnittelee ja toteuttaa systemaattisesti energia- ja ilmastotoimia.

EU:n perussopimuksen hengen mukaisesti kansalliseen puolustukseen liittyvät asiat kuuluvat kansalliseen toimivaltaan. Uudelleen laaditun energiatehokkuusdirektiivin kattaessa suurilta osin koko julkisen sektorin, saattaa sen toimeenpanolla olla vaikutuksia maanpuolustuksen järjestämiseen, vaikka jäsenvaltiolla periaatteessa säilyy joustovara sen suhteen, millä politiikkayhdistelmillä, aloilla ja lähestymistavalla vaaditut energiansäästöt voidaan saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.

Yksi keskeinen haaste maanpuolustuksen näkökulmasta liittyy direktiivin mukaiseen, koko julkista sektoria koskevaan ja käytännössä vahvasti sitovaan energian loppukäytön 1,7% vuosittaiseen vähentämisvelvoitteeseen. Tavoitteen saavuttamiseksi toteutettavista toimista päättävät jäsenvaltiot, mutta ehdotuksessa vähennystavoite asetetaan koko julkisen sektorin energiankulutuksesta. Näin ollen, jos jokin sektori jätetään kan-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

sallisesti velvoitteen ulkopuolelle, kasvaa muiden sektoreiden taakka vastaavasti ja näiden kannalta kohtuuttomasti. U-kirjelmää laadittaessa tulkinta on ollut, että energian loppukäytön vähentämisvelvoite koskee myös maanpuolustusta.

Puolustusministeriö näkee, että päästövähennykset ja energian käytön tehostaminen ovat välttämättömiä myös operatiivisessa sotilastoiminnassa, sekä ilmasto- että suorituskykysyistä. Näihin pyritään ensisijaisesti polttoainevalinnoilla ja kaluston uusimisen tai päivittämisen myötä käyttöön otettavilla uusilla ratkaisuilla, kuten uudet käyttövoimaratkaisut, energiatehokkaammat moottorit ja toiminnalliset muutokset kuten simulaattorien käytön lisääminen. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä arvioidaan, että hiilineutraalisuustavoitetta voidaan puolustusvoimien toiminnassa edistää pääosin polttoainevalintojen kautta. Velvoite energiankäytön vuosittaiseen vähentämiseen tarkoittaisi siis käytännössä operatiivisen toiminnan rajoittamista, kuten ajo- ja lentoharjoittelun tai valvontatoiminnan vähentämistä. Tukitoimintojen kautta energiankulutusta voidaan vähentää vain rajoitetusti eikä tällä voida kompensoida polttoaineenkulutukseen kohdistuvaa vähentämisvaatimusta. Operatiivisen toiminnan rajoittamisella olisi suora vaikutus Suomen maanpuolustuksen suorituskykyyn. Energiankulutuksen vähentämisvelvoitteen soveltamisella myös asevoimien toimintaan olisi näin ollen EU:n toimivaltaperiaatteiden vastaisesti mahdollinen välillinen vaikutus kansalliseen turvallisuuteen. **Puolustusministeriö esittää, että jatkovalmistelussa tulisi huomioida maanpuolustuksen tarpeet. Tarkoituksenmukaisinta voisi olla asevoimien toiminnan rajaaminen direktiivissä julkisen sektorin energian loppukäytön vähentämisvelvoitteen ulkopuolelle.**

Nykyisessä energiatehokkuusdirektiivissä julkisten rakennusten sitova peruskorjausvelvoite koskee keskushallinnon käytössä olevia tiloja, pois lukien pääosa asevoimien tiloista. Uudelleen laadittavassa direktiivissä soveltamisalaa ollaan laajentamassa kaikkiin julkisen sektorin tiloihin, mukaan lukien maanpuolustuksen käytössä olevat tilat. Muutoksen merkittävät taloudelliset ja tekniset haasteet, jotka on nostettu U-kirjelmäehdotuksessa hyvin esille, pätevät myös puolustuksen käytössä olevien rakennusten osalta. Tavoitteena oleva lähes nollaenergiarakentaminen ei kuitenkaan sellaisenaan sovellu moniin puolustusvoimien käytössä oleviin kohteisiin. Rakennusten vastaavuus käyttötarkoitukseensa sekä operatiivisen toiminnan edellyttämän energiansaannin varmistaminen kaikissa tilanteissa ovat maanpuolustuksen kannalta ensisijaisia. **Puolustusministeriön näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulisi pyrkiä siihen, että direktiivin uudistamisessa säilytetään nykyisen kaltainen puolustuspoikkeus sekä vaihtoehtoisten energiansäästötoimien hyväksyttävyys.**

Direktiivi edellyttää lisäksi, että soveltamisalan rakennuksista on tehtävä julkisesti saatavilla oleva inventaario, joka sisältää rakennuskohtaiset tiedot pinta-alasta sekä sen energiatehokkuustodistuksen. Inventaario olisi päivitettävä vuosittain. Puolustusministeriö katsoo, että vaatimus on puolustusvoimien käytössä olevien rakennusten osalta SEUT 346 artiklan kohdan 1a vastainen. Jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi. **Puolustusministeriö esittää, että jatkovalmistelussa huomioidaan, että puolustusvoimien käytössä olevien rakennusten kohdekohtaiset tiedot ovat salassa pidettäviä.**

Energianhallinnan tehostamiseksi direktiivi edellyttää, että jäsenvaltiot velvoittavat vuodesta 2024 alkaen kaikkien palvelinkeskusten, jolla on merkittävä energiankulutus, omistajat ja ylläpitäjät julkistamaan vuosittain keskuksesta tietoja, jotka on myöhemmin raportoitava komissiolle. Näitä tietoja ovat keskuksen nimi, omistajan ja operaatto-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

rin nimi, kunta, jossa keskus sijaitsee, lattiapinta-ala, asennettu sähköteho, vuotuinen saapuva ja lähtevä dataliikenteen määrä sekä keskukseen tallennettujen ja käsiteltyjen tietojen määrä. Lisäksi on suorituskykyindikaattoreilla raportoitava yksityiskohtaiset toiminnalliset tiedot palvelinkeskuksen suorituskyvystä viimeisen kokonaisen kalenterivuoden ajalta. Puolustusministeriö katsoo, että vaatimus on puolustusvoimien ja muiden turvallisuusviranomaisten palvelinkeskusten osalta SEUT 346 artiklan kohdan 1a vastainen. Jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi. Puolustusvoimien ja muiden turvallisuusviranomaisten palvelinkeskuksia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Tiedot antaisivat perusteita mahdollisuuksista vaikuttaa johtamisjärjestelmään (kybervaikuttaminen ja fyysinen vaikuttaminen). Puolustusvoimien omien järjestelmien lisäksi myös Valtorin ja Suomen Erillisverkot -konsernin palvelut ovat Puolustusvoimille kriittisiä, palveluja käyttävät myös muut turvallisuusviranomaiset. Näiden järjestelmien ja palvelujen edellyttämä energiansaanti on myös turvattava kaikissa olosuhteissa. **Puolustusministeriö esittää, että jatkovalmistelussa huomioidaan, että puolustusvoimien ja muiden turvallisuusviranomaisten palvelinkeskuksia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisinta olisi asevoimien ja muiden turvallisuusviranomaisten palvelinkeskusten rajaaminen raportointivelvoitteen ulkopuolelle.**

Puolustusministeriö pitää hyvänä, että direktiiviehdotuksen tavara-, palvelu- ja rakennusurakoiden hankinnan energiatehokkuus etusijalle –periaatteen soveltamisessa on edelleen huomioitu maanpuolustuksen tarpeet. Velvoitetta sovelletaan asevoimien sopimuksiin vain siltä osin, kuin sen soveltaminen ei aiheuta ristiriitaa asevoimien toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa, eikä sitä sovelleta direktiivissä 2009/81/EY määriteltyjä puolustustarvikkeita koskeviin hankintasopimuksiin (puolustus- ja turvallisuushankinnat).

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi